תנ״ך · אחרונים · מצודת ציון · כתובים

מצודת ציון על עזרא

רבי דוד אלטשולר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מצודת ציון על עזרא

רבי דוד אלטשולר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מצודת-ציון-על-עזרא/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
פסוק א 5
פסוק ב 5
פסוק ד 5
פסוק ה 5
פסוק ו 5
פסוק ח 5
פסוק ט 5
פסוק י 5
פרק ב 6
פסוק סב 6
פסוק סד 6
פסוק סו 6
פסוק סח 6
פסוק סט 6
פרק ג 6
פסוק א 6
פסוק ג 6
פסוק ז 6
פסוק ח 6
פסוק ט 6
פסוק י 7
פסוק יא 7
פרק ד 7
פסוק א 7
פסוק ד 7
פסוק ה 7
פסוק ו 7
פסוק ז 7
פסוק ח 7
פסוק יא 7
פסוק יב 8
פסוק יג 8
פסוק יד 8
פסוק טו 8
פסוק יט 8
פסוק כב 8
פרק ה 8
פסוק ב 8
פסוק ג 9
פסוק ח 9
פרק ו 9
פסוק ב 9
פסוק ג 9
פסוק ד 9
פסוק ז 9
פסוק ט 9
פסוק יא 9
פסוק יב 9
פסוק טו 9
פסוק טז 9
פסוק יח 10
פסוק כב 10
פרק ז 10
פסוק ו 10
פסוק ז 10
פסוק יב 10
פסוק יג 10
פסוק כ 10
פסוק כב 10
פסוק כג 10
פרק ח 10

פסוק כ 10
פסוק כב 10
פסוק כג 11
פסוק כז 11
פסוק כט 11
פסוק לא 11
פסוק לה 11
פסוק לו 11
פרק ט 11
פסוק א 11
פסוק ב 11
פסוק ג 11
פסוק ד 11
פסוק ו 12
פסוק ח 12
פסוק ט 12
פסוק יא 12
פסוק יג 12
פסוק יד 12
פרק י 12
פסוק א 12
פסוק ב 12
פסוק ג 12
פסוק ד 13
פסוק ו 13
פסוק ח 13
פסוק ט 13
פסוק יא 13
פסוק יד 13

פרק א

פסוק א

העיר. מל' התעוררות:

רוח. רצון כמו הנני נותן בו רוח (מ"ב יט):

ויעבר קול. ענין הכרזה כמו ויעבירו קול במחנה (שמות ל"ו:ו'):

פסוק ב

פקד. צוה כמו פקודי ה' (תהלים י"ט):

פסוק ד

וברכוש. כן יקרא כל שוה כסף כמו ואת כל רכושו (בראשית יד):

פסוק ה

ראשי האבות. ראשי המשפחות:

לכל העיר. את כל העיר הלמ"ד במקום את וכן הרגו לאבנר (ש"ב ו):

רוחו. רצונו:

פסוק ו

ובמגדנות. המלה ההיא יורה על דבר המעולה בין בפירות בין במלבושים בין בכלים וכן ומגדנות לחזקיה (דה"ב ל"ב):

לבד על. הוא כפול לתוספי ביאור וכן הרק אך במשה (במדב' יב):

פסוק ח

על יד. ביד על במקום בי"ת וכן על צבאותם (שמות יב) ורבים כמוהו:

הגזבר. הפקיד:

פסוק ט

אגרטלי. שם כלי ינתן בו המים לנטילת הידים:

מחלפים. סכינים והוא מל' כליל יחלוף (ישעיהו ב':י"ח) ע"ש שבהם שוחטים ומחליפים מחיים למיתה ועש"ז קראו חז"ל לצדדי האולם מזה ומזה בית החליפות (מדות פ"ד) כי שם גנזו הכהנים סכיניהם:

פסוק י

כפורי. מזרקות וע"ש שהכהן הוורק היה מקנח אצבעו מן הדם בשפת המזרק לזה קרוי כפור שהוא ענין קנוח ובדרז"ל ובעי לכפורי ידיה (גיטין נו):

משנים. מל' שניים ור"ל כפולים הראוי להשתמש בהן בשתי עבריהן:

פרק ב

פסוק סב
המתיחשים. ענין יחוס הוא הודעת סדר הדורות מן המשפחות ממי יצאו ומי אביהם:
ויגואלו. ענין טנוף ונמאס כמו לחם מגואל (מלאכי א):

פסוק סד
רבוא. הוא עשרת אלפים:

פסוק סו
פרדיהם. הם הבאים מן הסוס והחמור:

פסוק סח
מכונו. מל' כן ובסיס:

פסוק סט
דרכמונים. שם מטבע ידוע אצלם:
מנים. שם משקל ליטרא:

פרק ג

פסוק א
ויגע. כמו והגיע:

פסוק ג
מכונותיו. מל' כן ובסיס:

פסוק ז
לצדונים ולצורים. אנשי צידון וצור:
כרשיון. הוא מל' רשות הידוע בדרז"ל:

פסוק ח
לנצח. ענינו נצוח השיר ע"ש שדרך בעלי השיר לנצח זא"ז בהרמת הקול ובהכרעת הנעימה:

פסוק ט
ואחיו. חבריו ורעיו:
לנצח. ענינו נגישה וכפיה והיא מל' נצחון והתגברות:

פסוק י
במצלתים. עשוי הוא משני כלי נחושת להשמיע קול גדול בהקשתן זה בזה וכן בצלצלי שמע (תהלים קו):

פסוק יא
ויענו. ענין הרמת קול כמו וענו הלוים וגו' קול רם (דברים כ"ז:י"ד):

פרק ד

פסוק א
צרי. אויבי:

פסוק ד
מרפים. מל' רפיון:
לבנות. כמו מלבנות:

פסוק ה
וסוכרים. כמו ושוכרים בשין:

פסוק ו
שטנה. ענין קטרוג:

פסוק ז
כנותיו. ענינו רעיו וחבריו ובדרז"ל שבת ועבוד' כוכבים בכנותהון (כריתות ג) כן גרס הערוך ור"ל בכל דיניהם המתחבר אליהם:
הנשתון. ענינו מפורש ואין לו דומה כי אם בזה הספר:
ומתרגם. גם הוא ענין מפורש ובדרז"ל מאן דמתרגם לי חבית (ב"מ מא):

פסוק ח
בעל טעם. ענינו היודע מיטב הדבור במליצה נאותה וכן וטע' זקנים יקח (איוב י"ב:כ'):
אגרא. כן יקרא כתב השלוח ע"ש שמאוסף בו דברים הרבה והוא מל' אוגר בקיץ (משלי י'):
כנמא. ענין אמירה וכן וינאמו נאם (ירמיה כ"ג):

פסוק יא
פרשגן. ענין טופס הדבר וענינו כי משנה תורת משה (יהושע ח':ל"ב) ת"י פרשגן אורייתא:

פסוק יב

ושוריא. חומות וכן אדלג שור (תהלים י"ח):
שכלילו. ענין גמר והשלמה וכת"א על ויכלו השמים (בראשית ב'):
ואושיא. ענין יסוד כמו לאשישי קיר חרשת (ישעיה ט"ז):
יחיטו. מל' חוט ר"ל יחברו כאלו תפרם בחוט ע"י המחט:

פסוק יג

מנדה. זה מס המלך המוטל על כל בני המדינה ביחד:
בלו. הכסף גולגלתא והלך. הוא תשודה המביאים למלך בעת יעבור אליהם:
ואפתום. הוא ענין הכנסה ואין לו דומה:

פסוק יד

מלח. ענין חרבן כמו ארץ מלחה (ירמיה י"ז):
וערות. מל' ערוה ר"ל בזיון:
אריך. מענין יפה וכשר ובדרז"ל מאה פלפלין במאה ועשרים ואריך (ב"מ עה) ור"ל והדבר יפה וישר ואין בו משום רבית:

פסוק טו

יבקר. יחפש כמו אבקר את צאני (יחזקאל ל"ד:י"ב):
ואשתדור. ענינו סרבנות ומרידה והוא מלשון שדר שהוא שליחות בלשון ארמי כי כן דרך המורדים לשלוח שלוחים לשאול עזר להחזיק ידם:

פסוק יט

טעם. ענינו צווי וגזירה ועצה כמו מטעם המלך (יונה ג):

פסוק כב

וזהירין. הוא מל' זהירות הידוע בדרז"ל שהוא כענין זריזות אלא שזריזות הוא להשמר שלא תבוא הדבר לידו וזהירות הוא להשמר ממנה בעת באה לידו:
שלו. משגה ושגגה וכן על השל (ש"ב ו'):

פרק ה

פסוק ב

ושריו. ענין התחלה כי וזה החילם (בראשית י"א) ת"א ודין דשריאו:
מסעדין. מל' סעד וסיוע:

פסוק ג
ושתר בוזני. כך שמו:

ואשרנא. כמו ושוריא ור"ל החומות:

פסוק ח
אספרנא. הוא ענין מהירות רב ואין לו דומה כי אם בזה הספר:

פרק ו

פסוק ב
באחמתא. הוא מל' וחמת מים (בראשית כ"א) והוא נאד של עור:

מגלה. ספר:

פסוק ג
מסובלין. ענין משא כבדה כמו והנושאים בסבל (נחמיה ד):

פסוק ד
נדבכין. שורות ובדרז"ל קורין וכו' ובראש הנדבך (ברכות ט"ו):

פסוק ז
ולשבי. הלמ"ד הוא במקום את ור"ל ועם סבי:

פסוק ט
חשחן. כמו חוששין וכן לא חשחין אנחנא (דניאל ג':ט"ז):

שלו. ענין משגה ושכחה כמו על השל (ש"ב ו'):

פסוק יא
יתנסח. ענין עקירה כמו בית גאים יסח ה' (משלי ט"ו:כ"ה):

וזקיף. הוא העץ שתולין עליו ובדרז"ל דאית ליה זקיפתא וכו' זקיף ביניתא (ב"מ נ"ט):

יתמחא. יושם ובדרז"ל המחוהו אצל חנוני (שם קי"א):

פסוק יב
ימגר. ענין הפלה כמו וכסאו לארץ מגרת (תהלים פ"ט):

פסוק טו
ושיציא. ענין גמר והשלמה כי כאשר כלו (בראשית מ"ג:ב') ת"א כד שציאו:

פסוק טז
חנכת. התחלת דבר מה לעמוד בה משם והלאה נקרא חנוך בלשון המקרא:

פסוק יח
בפלוגתהון. ענין חלוקה:

פסוק כב
והסב. מל' סבוב ור"ל הטה ופנה:

פרק ז

פסוק ו
סופר. ר"ל חכם ובדרז"ל סופר מברך ובור יוצא (ברכות מ"ה):
מהיר. הוא הפוך מן קשה ההבנה:

פסוק ז
והשוערים. שומרי השערים:
והנתינים. הגבעונים:

פסוק יב
גמיר. כולה כי כליל תקטר (ויקרא ו':ט"ו) ת"א גמיר מתסק:

פסוק יג
מתנדב. ענין רצון כי כל המתנדב מתנדב בדצון:

פסוק כ
חשחות. כמו חששות והוא ענין צורך:
יפל. ענין נטיה ודוגמתו כי יפול לא יוטל (תהילים ל"ז:כ"ד):

פסוק כב
בתין. שם מדת הלח והיא ג' סאין:

פסוק כג
אדרזדא. הוא ענין זריזות ואין לו דומה:

פרק ח

פסוק כ
נקבו. נתפרשו וכן ונוקב שם (ויקרא כ"ד):

פסוק כב
ופרשים. הם רוכבי הסוסים בהרגל רב:

פסוק כג
ויעתר. ענין קבלת תפלה וכן ויעתר לו (בראשית כ"ה):

פסוק כז
כיפורי. מזרקות:

לאדרכונים. שם מטבע ידוע אצלם:

מוצהב. מראה כעין גוון הזהב וכן שער צהוב (ויקרא יג):

פסוק כט
שקדו. ענין מהירות כמו כי שוקד אני (ירמיה א'):

פסוק לא
ואורב. שונא היושב במארב להסתר:

פסוק לה
צפירי. שעירי:

פסוק לו
לאחשדרפני. מין שררה ידוע אצלם:

ופחוות. מל' פחה ומושל:

פרק ט

פסוק א
נבדלו. ענין הפרשה:

פסוק ב
והתערבו. מל' תערובות ובלבול:

והסגנים. מין שררה:

פסוק ג
במעל. ענין חטא ופשע:

ומעילי. הוא מין מלבוש עליון:

ואמרטה. ענין תלישה כמו ואיש כי ימרט ראשו (ויקרא י"ג):

פסוק ד
חרד. ענין מהירות כמו ויחרדו זקני העיר (ש"א י"ו):

משומם. משותק ונאלם כמו משמים בתוכם (יחזקאל ג'):

פסוק ו
ונכלמתי. מלשון כלימה ובושה:
להרים. לרומם ולהגביה:
ואשמתנו. מל' אשמה ופשע:

פסוק ח
תחנה. חנינה וחן וכן לבלתי היות להם תחנה (יהושע י"א:כ'):
פליטה. ענין הצלה ושיור:
יתד. מסמר:
מחיה. מל' חיות:

פסוק ט
חרבותיו. מלשון חורבה:
גדר. כותל מקיף:

פסוק יא
נדה. מל' נדידה ורחוק:

פסוק יג
חשכת. מנעת כמו ולא חשכת (בראשית כ"ב):

פסוק יד
להפר. לבטל:
להתחתן. מלשון חתון:
תאנף. מל' אף וחמה:

פרק י

פסוק א
וכהתודותו. מל' וידוי:
ומתנפל. נופל ומשתטח בארץ:

פסוק ב
מקוה. מל' תקוה ותוחלת:

פסוק ג
והחרדים. הממהרים:

פסוק ד
קום. הוא ענין זרוז וכן קום עבור (יהושע א):

פסוק ו
לשכת. ענין חדר מה:

פסוק ח
יחרם. ענין חורבן ואבדון:

פסוק ט
מרעידים. מל' רעדה ורתת:

פסוק יא
תודה. הודאה:

פסוק יד
מזומנים. ענין הכנה וקביעות כמו בעתים מזומנות (נחמיה יג):